

Juri Nummelin

Junia ja ruunu- linnoja

Kirjoituksia vanhasta
suomalaisesta
kirjallisuudesta

2016

2026

Kustantamo Helmivyö

Junia ja ruunulinnoja

Juri Nummelin

Junia ja ruunulinnoja

Kirjoituksia vanhasta
suomalaisesta kirjallisuudesta

Kustantamo Helmivyö
Turku 2026

Nimikkeen automaattinen analysointi
tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden,
saamiseksi tekijänoikeuslain 13b §
("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

Juri Nummelin: *Junia ja ruunulinnoja*

ISBN 978-952-7469-92-7

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

Lukijalle

Junia ja ruunulinnoja on Kustantamo Helmivyön kymmenvuotisjuhlakirja. Perustin kustantamon kesällä 2016, kun oli kulunut riittämiin vuotta, jolloin minulla ei ollut juurikaan maksavia töitä eikä apurahoja. Olin tietenkin jo pitkään ajatellut omaa kustannustoimintaa ja ollut mukana Tarke-nimisessä tietokirjakustantamossa, mutta kun kukaan ei ollut saanut siinä työskentelystä minkäänlaista korvausta, toiminta ajettiin alas samoihin aikoihin kuin Helmivyön perustin. Helmivyö oli myös lähempänä alkuperäisiä ajatuksiani: kirjat julkaistiin alusta alkaen tarvepainatteina, samalla tavalla kuin Leevi Lehdon perustama Ntamo on toiminut. Tarvepainatejärjestelmä ei ole täydellinen ja kirjojen näkyvyys on pientä, mutta niitä myydään kuitenkin sen verran, että toiminta kannattaa.

Yksi linja, jota olen Helmivyössä pitänyt esillä, liittyy varhaiseen kotimaiseen proosaan, ensimmäisiin suomenkielisiin kirjailijoihin sekä erikoisiin ja unohdettuihin ilmiöihin. Osa näistä teoksista on syntynyt helposti vain käyttämällä valmiiksi digitoitua ja Gutenbergissa olevaa tekstiä, mutta osan olen itse skannannut ja muutta-

nut tekstiksi tai naputtanut itse puhtaaksi (kiitos kymmensormijärjestelmän, jonka opettelin yläasteella!). Olen kaikkiin teoksiin tehnyt jonkinlaiset esipuheet, joita olen nyt koonnut käsillä olevaan kirjaan. Osa on hyvin pintapuolisia rykäisyjä, osa perusteellisempia esseitä tai artikkeleita. Olen kuitenkin aina ajatellut, että lyhytkin esipuhe puolustaa paikkaansa ja tarjoaa lukijalle jonkin kontekstin, jossa kirjaa voi lähestyä.

Yksi poikkeus kirjassa on: varhaista polyamorkkoa Kasperin Tanntua käsittelevä pitkä artikkeli syntyi pyynnöstä Oppianin julkaisemaan *...vain kaksi* -kirjan uudelleenjulkaisuun vuonna 2020. Ajattelin, että teksti puolustaisi tässäkin paikkaansa ja saisi ehkä muutaman uuden lukijan.

Olen luokitellut tekstit eri alalukuihin. Kauhua käsittelevässä luvussa ei ole juurikaan mitään uutta sille, joka on lukenut teokseni *Kuoleman usvaa ja pimeyttä* (Oppian 2020), mutta ehkä joku myös törmää teksteihin nyt ensimmäistä kertaa.

Tekstit on kevyesti editoitu. Eniten olen muokannut eläinaiheista artikkelia, joka syntyi johdannoksi pitkään miettimääni eläinaiheisten tarinoiden antologiaan *Ystäviä ja ressuja*, mutta johon en ollut tyytyväinen. Artikkelit on hyvä esimerkki tekstistä, jonka olen kirjoittanut tuntemat-

ta aihepiiriä kovinkaan syvällisesti. Yksin toimiva kustantaja-kirjailija joutuu joskus venymään mukavuusalueidensa ulkopuolelle.

Apurahaonni on ollut sittemmin parempi, mutta Helmivyö on pitänyt päättä pinnalla muinakin kuivina kausina ja olen voinut luottaa siihen, että jotain rahaa aina on. Painettujen kirjojen myynti on laskenut kymmenen vuoden aikana melkein puoleen, mutta vielä Helmivyö sinnittelee. Lisäksi Orpon ja Purran sinimustan hallituksen leik-kauspäätösten takia kirjastoilla ei ole enää vähälevikkisen laatukirjallisuuden ostotukea, mikä on vähentänyt Helmivyönkin tuloja enimmillään parilla tuhannella vuodessa.

Kiitos kuitenkin kaikille lukijoille ja kirjastoille! Ehkä vielä vietämme Helmivyön 20-vuotisjuhliakin!

Maaliskuussa 2026

Juri Nummelin

*PS. Kiitos myös JT Lindroosille ja Timo Ronkai-
selle sekä muille, jotka ovat tehneet kirjojen kansia tai
taittoja! Olette korvaamattomia!*

I

Varhaisinta kirjallisuuttamme

Nils Aejmelaeus, ensimmäinen suomalainen romaanikirjailija

Nimimerkillä Niilo ilmestynyttä *Haaksirikkoa*, joka ilmestyi vuonna 1838, on tavattu pitää ensimmäisenä suomenkielisenä romaanina. Tarina kertoo kahden nuoren välisestä rakkaudesta, joka syntyy, kun saareen lehdeksiä tekemään lähteneet talolaiset auttavat veden varaan joutunutta retkettä. Talon tytär Lovisa tapaa tällöin ensimmäistä kertaa Paavon. Nuoret rakastuvat, mutta suhde ei ota sujuakseen, kun Lovisa luulee, että Paavolla on jo morsian. Loppu on kuitenkin onnellinen.

Haaksirikon kirjoitti Nils Aejmelaeus (1812–1854), joka toimi usealla paikkakunnalla pastoriina. Hän kuului tärkeään suomalaiseen sukuun, jonka piiristä oli tullut ylioppilaita jo 1640-luvulta alkaen. Nilsin isä oli vararehtori Johan Aejmelaus, joka toimi Uudenkaupungin ja Kalannin kirkkoherrana. Nils vihittiin papiksi vuonna 1835 ja hän työskenteli aluksi apupappina Sulkavalalla, mutta vuonna 1838 hän jäi viiden vuoden virkavapaalle heikon terveytensä takia. Ehkä *Haaksirikon* kirjoittaminen oli koetellut hänen terveyt-

Juri Rummelinin *Junia ja ruunulinnoja* esittelee 1800-luvun – ja hiukan 1900-luvun alunkin – suomalaista kaunokirjallisuutta. Ensimmäisessä osiossa käydään läpi varhaista suomenkielistä proosaa ja Niils Rejmalaeuksen ja Pietari Hannikaisen kaltaisia kirjailijoita, toisessa Rummelin esittelee varhaisia rikosromaneja sekä vanhaa kotimaista erotiikkaa. Kolmas osio on pyhifetty Raamattu-tarinoille ja neljännessä käydään läpi suomalaista kauhua ja fantasiaa. Erillisissä esseissä Rummelin tutkailee junien kirjallista historiaa sekä eläinten kuvauksia suomalaisessa kirjallisuudessa.

Kirja on Kustantamo Helmivyön kymmen-vuotisjuhlakirja, ja se on koottu Juri Rummelinin kirjoittamista esipuheista. Mukana on myös muualla ilmestynyt pitkä artikkeli vallankumousrunoilija Kasperi Tantusta.

ISBN:978-952-7469-92-7

Kustantamo Helmivyö

KANNET: JT LINDROOS, VANHAN VENÄLÄISEN KIRJANKANNEN POHJALTA